ביאור בדרך אפשר

וְעַל־דֶּרֶךְ־זֶה בְּמִדַּת הַחֶסֶד לְמַעְלָה באלקות, **שֶׁיֵּשׁ בָּהּ כַּמָּה דְּרָגוֹת. הַדַּרְגָּה שֶׁלְּמַטָּה בְּיוֹתֵר נִקְרֵאת ׳חֶסֶד עוֹלָם׳, שֶׁזּוֹהִי מִדַּת הַחֶסֶד שֶׁעָלֶיהָ נֶאֱמַר**[6] בתהילים **עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה, הַיְנוּ, שֶׁהִיא בְּקֵרוּב לְעִנְיַן הָעוֹלָמוֹת** גם העולמות התחתונים **עַד שֶׁמִּמְּנָּה** ממידת החסד במדריגה זו **יָכוֹל לִהְיוֹת** אחרי שהיא יורדת ממדריגה למדריגה ונמשכת למטה **בְּנִין הָעוֹלָם, וְהוּא אוֹר הַחֶסֶד דַּאֲצִילוּת** כפי שהוא מאיר בעולם האצילות, העולם הראשון מתוך ארבעת העולמות הרוחניים הכלליים של ׳סדר השתלשלות׳ וירידת האור האלוקי למטה (אצילות־בריאה־יצירה־עשיה). **וּבְחִינָה זוֹ** הדרגא התחתונה בחסד שהיא שורש ומקור לבריאת עולמות **נִקְרֵאת בְּשֵׁם ׳חַיִּים׳, אוֹ**[7] יש לומר באופן אחר **שֶׁגַּם בְּחִינָה זוֹ** של אור החסד דאצילות עדיין לא נקראת ׳חיים׳ ואיננה הדרגה שממנה יש השפעה של חיים לעולמות, אלא **הִיא** יותר נעלית מזה והיא **הַשֹּׁרֶשׁ וּמָקוֹר לַחַיִּים, וְנִקְרֵאת ׳מְחַיֶּה חַיִּים׳** כי אינה יורדת להשפיע חיים בפועל.

וְיֵשׁ חֶסֶד עֶלְיוֹן אלוקי **שֶׁלְּמַעְלָה** הנעלה יותר וגבוה **מֵ׳חֶסֶד עוֹלָם׳**, כלומר, דרגה במידת החסד שלמעלה מהשפעה לעולם, **וְהוּא** החסד האלוקי **הַנִּקְרָא** בתורה (בפירוט י״ג מידות הרחמים העליונות) **׳רַב חֶסֶד׳**[8], **הַיְנוּ, שֶׁזֶּהוּ גַּם בְּחִינַת חֶסֶד** וגם דרגה זו היא בחינת אהבה וחסד ובאופן כללי יש לה שייכות לעניין הנתינה וההשפעה, **אֶלָּא שֶׁבַּחֶסֶד גּוּפָא** עצמו **הֲרֵי זֶה ׳רַב חֶסֶד׳** והביטוי ״רב״ מורה לא רק על גודל בכמות אלא על דרגה ובחינה נעלית יותר מצד העניין והמהות היינו חסד נעלה **שֶׁלְּמַעְלָה מִחֶסֶד** סתם, **עַל־דֶּרֶךְ ׳מְחַיֶּה חַיִּים׳** מקור ושורש להשפעת חיים **שֶׁלְּמַעְלָה מֵ׳חַיִּים׳, וְהוּא בְּחִינַת חֶסֶד דַּ׳אֲרִיךְ אַנְפִּין׳**[9], **שֹׁרֶשׁ כָּל הַנֶּאֱצָלִים** בשונה מאור החסד דאצילות שהוא, כאמור לעיל, דרגת חסד שיש לה קשר ושייכות להשפעה לעולמות, בחינת ״רב חסד״ היא מידת החסד כפי שהיא מאירה בבחינת ׳ארך אנפין׳ (מילולית: פנים ארוכות, והכוונה לגילוי אור רב ו׳ארוך׳ שאינו מוגבל ומצומצם), שהיא אחת הבחינות של ׳כתר עליון׳ שלמעלה מעשר הספירות המאירות בעולם האצילות (המתחילות בחכמה, כשם שהכתר כפשוטו הוא מעל הראש בו נמצאים המוחין).

אָמְנָם, יֵשׁ בְּחִינָה של חסד אלוקי **נַעֲלֵית עוֹד יוֹתֵר** מאשר אור החסד המאיר באצילות וגם יותר מאור החסד של בחינת ׳אריך אנפין׳ **שֶׁהִיא בְּחִינַת ׳חָפֵץ חֶסֶד׳**[10] החסד כפי שהוא (לא בשייכות להשפעה בעולם, אלא) מצד החפץ והרצון של הקדוש־ברוך־הוא בעצמו, **אוֹ בְּלָשׁוֹן הַכָּתוּב הַנַּ״ל - (״כִּי טוֹב) חַסְדְּךָ״, שֶׁהוּא חֶסֶד הָעַצְמִי דִּלְמַעְלָה,** החסד האלוקי ה׳עצמי׳, **עַצְמוּת** העצם והמהות של **אוֹר מִדַּת חַסְדּוֹ יִתְבָּרֵךְ. וְעַל זֶה** על ׳החסד העצמי׳ **נֶאֱמַר ״כִּי טוֹב חַסְדְּךָ מֵחַיִּים״, שֶׁחֶסֶד הָעַצְמִי (״חַסְדְּךָ״) הוּא טוֹב** ועדיף ונעלה **יוֹתֵר מִכָּל הַבְּחִינוֹת דְּ׳חַיִּים׳** האמורות לעיל, **כּוֹלֵל גַּם בְּחִינַת ׳מְחַיֶּה חַיִּים׳** שורש ומקור החיים **בַּדַּרְגָּה הַיּוֹתֵר נַעֲלֵית.**

וּמַמְשִׁיךְ אדמו״ר הזקן **בַּמַּאֲמָר, שֶׁכְּלָלוּת הַמְּשָׁכַת הַחֶסֶד וְחַיִּים** לעולמות ולנבראים **מִלְּמַעְלָה** מהאלוקות **הִיא בְּאוֹפֶן שֶׁל אִתְעָרוּתָא־דִּלְתַתָּא** התעוררות מלמטה **עַל־יְדֵי עֲבוֹדַת הָאָדָם לְמַטָּה,** בעולם הזה, **שֶׁמַּגַּעַת** יש לה השפעה ו׳נגיעה׳ **עַד** דרגה זו באלוקות שהיא **שֹׁרֶשׁ הַנֶּאֱצָלִים** יש לה שייכות לעולמות ונבראים במידה כזו שהיא מהווה שורש ומקור (ישיר וגלוי) לנבראים העליונים (הנקראים

ביאור בדרך אפשר

1 לְאוֹהֲבוֹ. וְעַל־דֶּרֶךְ־זֶה בְּמִדַּת הַחֶסֶד לְמַעְלָה,
2 שֶׁיֵּשׁ בָּהּ כַּמָּה דְּרָגוֹת. הַדַּרְגָּה שֶׁלְּמַטָּה בְּיוֹתֵר
3 נִקְרֵאת ׳חֶסֶד עוֹלָם׳, שֶׁזּוֹהִי מִדַּת הַחֶסֶד שֶׁעָלֶיהָ
4 נֶאֱמַר[6] עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה, הַיְנוּ, שֶׁהִיא בְּקֵרוּב
5 לְעִנְיַן הָעוֹלָמוֹת עַד שֶׁמִּמְּנָּה יָכוֹל לִהְיוֹת בְּנִין
6 הָעוֹלָם, וְהוּא אוֹר הַחֶסֶד דַּאֲצִילוּת. וּבְחִינָה זוֹ
7 נִקְרֵאת בְּשֵׁם ׳חַיִּים׳, אוֹ[7] שֶׁגַּם בְּחִינָה זוֹ הִיא
8 הַשֹּׁרֶשׁ וּמָקוֹר לַחַיִּים, וְנִקְרֵאת ׳מְחַיֶּה חַיִּים׳. וְיֵשׁ
9 חֶסֶד עֶלְיוֹן שֶׁלְּמַעְלָה מֵ׳חֶסֶד עוֹלָם׳, וְהוּא
10 הַנִּקְרָא ׳רַב חֶסֶד׳[8], הַיְנוּ, שֶׁזֶּהוּ גַּם בְּחִינַת חֶסֶד,
11 אֶלָּא שֶׁבַּחֶסֶד גּוּפָא הֲרֵי זֶה ׳רַב חֶסֶד׳ שֶׁלְּמַעְלָה
12 מִחֶסֶד, עַל־דֶּרֶךְ ׳מְחַיֶּה חַיִּים׳ שֶׁלְּמַעְלָה
13 מֵ׳חַיִּים׳, וְהוּא בְּחִינַת חֶסֶד דַּ׳אֲרִיךְ אַנְפִּין׳[9],
14 שֹׁרֶשׁ כָּל הַנֶּאֱצָלִים. אָמְנָם, יֵשׁ בְּחִינָה נַעֲלֵית עוֹד
15 יוֹתֵר שֶׁהִיא בְּחִינַת ׳חָפֵץ חֶסֶד׳[10], אוֹ בְּלָשׁוֹן
16 הַכָּתוּב הַנַּ״ל — (״כִּי טוֹב) חַסְדְּךָ״, שֶׁהוּא חֶסֶד
17 הָעַצְמִי דִּלְמַעְלָה, עַצְמוּת אוֹר מִדַּת חַסְדּוֹ
18 יִתְבָּרֵךְ. וְעַל זֶה נֶאֱמַר ״כִּי טוֹב חַסְדְּךָ מֵחַיִּים״,
19 שֶׁחֶסֶד הָעַצְמִי (״חַסְדְּךָ״) הוּא טוֹב יוֹתֵר מִכָּל
20 הַבְּחִינוֹת דְּ׳חַיִּים׳, כּוֹלֵל גַּם בְּחִינַת ׳מְחַיֶּה חַיִּים׳
21 בַּדַּרְגָּה הַיּוֹתֵר נַעֲלֵית.
22 **וּמַמְשִׁיךְ** בַּמַּאֲמָר, שֶׁכְּלָלוּת הַמְּשָׁכַת הַחֶסֶד
23 וְחַיִּים מִלְּמַעְלָה הִיא בְּאוֹפֶן שֶׁל
24 אִתְעָרוּתָא־דִּלְתַתָּא עַל־יְדֵי עֲבוֹדַת הָאָדָם לְמַטָּה,
25 שֶׁמַּגַּעַת עַד שֹׁרֶשׁ הַנֶּאֱצָלִים, בְּחִינַת ׳אֲרִיךְ

---

6) תהלים פט, ג. 7) במאמר הנ״ל: ״מחי׳ חיים נק׳ חסד עולם״. ואולי הכוונה, שמהמשך המאמר מובן שגם בחי׳ ״ורב חסד״, חסד עליון שלמעלה מחסד עולם, היא בכלל בחי׳ ״מחי׳ חיים״ (ורק בחי׳ ״חסדך״ היא למעלה מבחי׳ ״מחי׳ חיים״), ועפ״ז י״ל ש״מחי׳ חיים״ קאי על בחי׳ ״רב חסד״, ו״חסד עולם״ הוא בחי׳ ״חיים״, או שב׳ הבחינות ד״חסד עולם״ ו״רב חסד״ הם ב׳ דרגות בבחי׳ ״מחי׳ חיים״ גופא (המו״ל). 8) תשא לד, ו. ועוד. 9) ראה לקו״ת עקב יח, א. 10) מיכה ז, יח.